

Atvinnuvegaráðuneytið

Reykjavík, 27. október 2026

Tilvísun: 2026101758/K.J.

Efni: Umsögn um drög að frumvarpi til laga um stórbörungarækt í sjó, mál nr. S-209/2026

Inngangur

Persónuvernd vísar til draga að frumvarpi til laga um stórbörungarækt í sjó sem birt voru í samráðsgátt stjórnvalda, sbr. mál nr. S-209/2026.

Með drögunum er meðal annars lagt til að Stofnun atvinnuveganna verði heimilt að nota fjarstýrð loftför, búin myndavélum til upptöku, og annan fjarstýrðan búnað við eftirlit með stórbörungarækt. Þá er gert ráð fyrir heimildum til vinnslu og varðveislu persónuupplýsinga sem verða til við slíkt eftirlit og samstarfi við leyfishafa um rafræna vöktun.

Samantekt

Athugasemdir Persónuverndar beinast að 34. gr. frumvarpsdraganna, þar sem fjallað er um notkun fjarstýrðs eftirlitsbúnaðar. Stofnunin telur tilefni til að skýra nánar hvernig tilkynningum um fyrirhugaða rafræna vöktun verði háttað, afmarka heimildir til varðveislu persónuupplýsinga og skýra ábyrgð á vinnslu persónuupplýsinga við samstarf Stofnunar atvinnuveganna og leyfishafa. Þá telur Persónuvernd mikilvægt að lagt verði mat á áhrif fyrirhugaðrar vinnslu á persónuvernd áður en endanleg útfærsla ákvæðisins liggur fyrir.

Athugasemdir Persónuverndar

1.

Almennt um 34. gr. frumvarpsdraganna

Með 34. gr. frumvarpsdraganna er lagt til að eftirlitsmönnum Stofnunar atvinnuveganna verði heimilt að nota fjarstýrð loftför, búin myndavélum til upptöku, eða annan fjarstýrðan búnað sem getur safnað upplýsingum, meðal annars neðansjávarför, við eftirlitsstörf sín. Í ákvæðinu er jafnframt fjallað um tilkynningar um fyrirhugað eftirlit, varðveislu og miðlun upplýsinga sem verða til við eftirlitið og heimild stofnunarinnar til samstarfs við leyfishafa um rafræna vöktun.

Samkvæmt meginreglunum í 8. gr. laga um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga, nr. 90/2018, sbr. 5. gr. reglugerðar (ESB) 2016/679 (hér eftir reglugerðin), skal þess meðal annars gætt

við vinnslu persónuupplýsinga að þær séu fengnar í skýrt tilgreindum, lögmætum og málefnalegum tilgangi og að þær séu nægilegar, viðeigandi og ekki umfram það sem nauðsynlegt er miðað við tilgang vinnslunnar. Þá þarf vinnsla persónuupplýsinga að byggjast á vinnsluheimild samkvæmt 9. gr. laga nr. 90/2018, sbr. 6. gr. reglugerðarinnar.

Persónuvernd bendir jafnframt á að rafræn vöktun er ávallt háð því skilyrði að hún fari fram í málefnalegum tilgangi, sbr. 1. mgr. 14. gr. laga nr. 90/2018. Við framkvæmd hennar ber jafnframt að gæta meðalhófs og tryggja að ekki sé gengið lengra en nauðsynlegt er til að ná tilgangi vöktunarinnar.

2.

Tilkynningar um rafræna vöktun

Samkvæmt 1. mgr. 34. gr. frumvarpsdraganna skal Stofnun atvinnuveganna tilkynna opinberlega eða á vef sínum um fyrirhugað eftirlit með fjarstýrðum búnaði.

Persónuvernd bendir á að samkvæmt 4. mgr. 14. gr. laga nr. 90/2018 skal, þegar rafræn vöktun fer fram á vinnustað eða á almannafæri, með merki eða á annan áberandi hátt gera glögglega viðvart um þá vöktun og hver sé ábyrgðaraðili hennar. Þá verður við framkvæmd rafrænnar vöktunar að gæta að meginreglu um lögmæti, sanngirni og gagnsæi, sbr. 8. gr. laga nr. 90/2018 og a-lið 1. mgr. 5. gr. reglugerðarinnar, auk fræðsluskyldu samkvæmt 17. gr. laganna, sbr. 12.-14. gr. reglugerðarinnar.

Persónuvernd telur að almennar tilkynningar um fyrirhugað eftirlit, svo sem á vefsíðu stofnunarinnar, séu ekki einar og sér nægjanlegar til að tryggja að þeir einstaklingar sem kunna að sæta vöktun verði upplýstir um hana. Að mati stofnunarinnar þarf því að gera ríkari kröfur til þess hvernig tilkynningum um fyrirhugað eftirlit verður háttað.

Persónuvernd telur að tilkynningar um fyrirhugaða vöktun þurfi að vera sendar sérstaklega til þeirra leyfishafa og eftir atvikum annarra aðila sem bera ábyrgð á þeim svæðum þar sem eftirlit mun eiga sér stað. Í tilkynningunum verði jafnframt tilgreint hver sé ábyrgðaraðili vöktunarinnar, tilgangur hennar, á hvaða svæði hún muni fara fram og á hvaða tímabili. Þá þurfi að tryggja að viðeigandi fræðsla um vinnslu persónuupplýsinga sé aðgengileg þeim einstaklingum sem vöktunin kann að taka til.

Persónuvernd leggur því til að síðasti málsliður 1. mgr. 34. gr. verði endurskoðaður þannig að sérstaklega verði mælt fyrir um tilkynningar til þeirra aðila sem bera ábyrgð á viðkomandi svæðum og að þær skuli vera í samræmi við lög nr. 90/2018 og reglur um rafræna vöktun.

3.

Varðveisla persónuupplýsinga

Í 2. mgr. 34. gr. frumvarpsdraganna er fjallað um varðveislu persónuupplýsinga sem safnast við rafrænt eftirlit eða vöktun. Þar er meðal annars gert ráð fyrir að upplýsingum skuli eytt þegar ekki er lengur málefnaleg ástæða til að varðveita þær, en í síðasta lagi þegar heimild til að beita viðurlögum við háttsemi fellur niður.

Persónuvernd bendir á að samkvæmt 8. gr. laga nr. 90/2018, sbr. e-lið 1. mgr. 5. gr. reglugerðarinnar, skulu persónuupplýsingar ekki varðveittar lengur en nauðsynlegt er miðað við tilgang vinnslunnar. Þá er í 11. gr. reglna Persónuverndar um rafræna vöktun, nr. 50/2023, með síðari breytingum, mælt nánar fyrir um varðveislu persónuupplýsinga sem verða til við slíka vöktun.

Persónuvernd telur rétt að í ákvæði 2. mgr. 34. gr. verði vísað til laga nr. 90/2018 sem og reglna um rafræna vöktun. Með því verði tryggt betur að varðveisla upplýsinga samræmist þeim kröfum sem gilda um rafræna vöktun.

4.

Samstarf við leyfishafa og ábyrgð á vinnslu persónuupplýsinga

Í 4. mgr. 34. gr. frumvarpsdraganna er gert ráð fyrir að Stofnun atvinnuveganna geti átt samstarf við leyfishafa um rafræna vöktun. Samkvæmt sama ákvæði er stofnuninni þó óheimilt að láta öðrum í té upplýsingar sem verða til við rafrænt eftirlit eða vöktun, nema lögreglu vegna rannsóknar á ætluðu broti.

Persónuvernd telur að afmarka þurfi nánar í hverju slíkt samstarf geti falist, meðal annars hvort gert sé ráð fyrir að leyfishafar komi að framkvæmd vöktunarinnar, hafi aðgang að upplýsingum sem verða til við hana eða annist vinnslu persónuupplýsinga fyrir hönd Stofnunar atvinnuveganna.

Persónuvernd bendir á að ábyrgðaraðili samkvæmt 6. tölul. 3. gr. laga nr. 90/2018, sbr. 7. tölul. 4. gr. reglugerðarinnar, er sá aðili sem ákveður einn eða í samvinnu við aðra tilgang og aðferðir við vinnslu persónuupplýsinga. Þegar tveir eða fleiri aðilar ákveða sameiginlega tilgang og aðferðir við vinnslu gilda jafnframt ákvæði 26. gr. reglugerðarinnar um sameiginlega ábyrgðaraðila. Fari vinnsla hins vegar fram á vegum ábyrgðaraðila en með aðkomu vinnsluaðila (þ.e. aðila sem vinnur með persónuupplýsingar á vegum ábyrgðaraðila) þarf að gæta að ákvæðum 28. gr. reglugerðarinnar um vinnsluaðila.

Persónuvernd telur mikilvægt að skýrt sé hvaða aðili beri ábyrgð á vinnslu persónuupplýsinga við samstarf samkvæmt ákvæðinu og hvernig aðgangi að upplýsingum og miðlun þeirra verði háttað. Stofnunin leggur því til að síðasti málslíður 4. mgr. 34. gr. verði útfærður nánar þannig að afmörkuð verði ábyrgð og hlutverk aðila við framkvæmd eftirlitsins.

5.

Mat á áhrifum á persónuvernd

Persónuvernd bendir á að samkvæmt 29. gr. laga nr. 90/2018, sbr. 35. gr. reglugerðarinnar og auglýsingu nr. 828/2019 um skrá yfir vinnsluaðgerðir sem krefjast ávallt mats á áhrifum á persónuvernd, ber ábyrgðaraðila að framkvæma mat á áhrifum á persónuvernd áður en vinnsla hefst þegar líklegt er að hún hafi í för með sér mikla áhættu fyrir réttindi og frelsi einstaklinga.

Þá segir í 2. tölul. 3. gr. auglýsingar nr. 828/2019 að slíkt mat skuli ávallt fara fram þegar um er að ræða umfangsmikið kerfisbundið eftirlit, að meðtalinni myndavélavöktun, á svæðum opnum almenningi, sbr. jafnframt c-lið 3. mgr. 35. gr. reglugerðarinnar.

Persónuvernd telur mikilvægt að lagt verði mat á þá vinnslu persónuupplýsinga sem fyrirhugaðar eftirlitsheimildir samkvæmt 34. gr. frumvarpsdraganna geta haft í för með sér. Sérstaklega þarf að horfa til umfangs eftirlitsins, þeirrar tækni sem fyrirhugað er að nota og þess hvort vöktun geti tekið til einstaklinga sem ekki hafa bein tengsl við þá starfsemi sem eftirlitinu er ætlað að beinast að.

Persónuvernd telur að mat á áhrifum fyrirhugaðrar vinnslu á persónuvernd ætti að fara fram eins snemma í undirbúningi lagasetningarinnar og kostur er, þannig að niðurstöður þess geti nýst við nánari útfærslu eftirlitsheimildanna. Í því sambandi er einnig bent á 10. mgr. 35. gr. reglugerðarinnar, þar sem gert er ráð fyrir að mat á áhrifum á persónuvernd geti farið fram við undirbúning löggjafar.

Persónuvernd leggur því áherslu á að framkvæmt verði mat á áhrifum á persónuvernd vegna fyrirhugaðrar vinnslu samkvæmt 34. gr. frumvarpsdraganna og að slíkt mat verði framkvæmt á undirbúningsstigi lagasetningarinnar. Niðurstöðurnar verði nýttar við áframhaldandi vinnslu málsins og útfærslu ákvæðisins.

6.

Fyrri umsagnir Persónuverndar

Persónuvernd hefur áður gert sambærilegar athugasemdir við heimildir til rafrænnar vöktunar með fjarstýrðum loftföllum, meðal annars í umsögn um drög að frumvarpi til laga um lagareldi, dags. 26. janúar 2026 (mál nr. S-252/2025 í samráðsgátt stjórnvalda). Voru þær athugasemdir ítrekaðar í umsögn Persónuverndar til atvinnuveganefndar Alþingis, dags. 9. apríl 2026, við þinglega meðferð frumvarpsins (529. mál á 157. löggjafarþingi). Vísast til framangreindra umsagna eftir því sem við á.

Tillögur Persónuverndar

Með vísan til framangreinds leggur Persónuvernd til eftirfarandi við frekari vinnu við frumvarpsdrögin:

- Síðasta málslíð 1. mgr. 34. gr. verði breytt og hann orðaður svo:

„Stofnun atvinnuveganna skal tilkynna opinberlega eða á vef sínum um fyrirhugað eftirlit með fjarstýrðum búnaði, sem og sérstaklega þeim leyfishöfum og eftir atvikum öðrum aðilum sem bera ábyrgð á þeim svæðum þar sem vöktun mun fara fram. Tilkynning skal vera í samræmi við lög um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga og reglur Persónuverndar um rafræna vöktun.“

- Við 2. mgr. 34. gr. bætist svohljóðandi málslíður:

„Um varðveislu og eyðingu persónuupplýsinga sem verða til við rafræna vöktun fer samkvæmt lögum um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga og reglum Persónuverndar um rafræna vöktun eftir því sem við á.“

- Síðasta málslíð 4. mgr. 34. gr. verði breytt og hann orðaður svo:

„Stofnun atvinnuveganna er heimilt að eiga samstarf við leyfishafa um framkvæmd rafrænnar vöktunar, enda séu fyrirkomulag samstarfsins og ábyrgð aðila á vinnslu persónuupplýsinga skýrt afmörkuð áður en vöktun hefst. Skal við framkvæmd þess gætt að ákvæðum laga um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga, eftir því sem við á.“

- Framkvæmt verði mat á áhrifum á persónuvernd vegna fyrirhugaðrar vinnslu samkvæmt 34. gr. frumvarpsdraganna, það verði unnið á undirbúningsstigi lagasetningarinnar og niðurstöður þess nýttar við nánari útfærslu ákvæðisins áður en frumvarp verður lagt fram á Alþingi. Jafnframt verði gerð grein fyrir forsendum matsins og niðurstöðum þess í greinargerð með frumvarpinu.

Verði frekari umsagnar óskað um einstök atriði verður hún fúslega veitt.

F.h. Persónuverndar,

Helga Sigríður Þórhallsdóttir

Konráð Jónsson